

'InZicht' licht u in over nieuwe boeken, congressen en lezingen in taalkundig Nederland en België. Vermelding in deze rubriek betekent niet dat de redactie ze aanbeveelt. Voor een zo volledig mogelijk beeld hebben wij ook uw hulp nodig. Weet u iets waarvan u denkt dat het in deze rubriek thuishoort, laat het ons dan weten. Verschijningsdata en prijzen onder voorbehoud.

'Makkelijke' leerboeken voor het vmbo

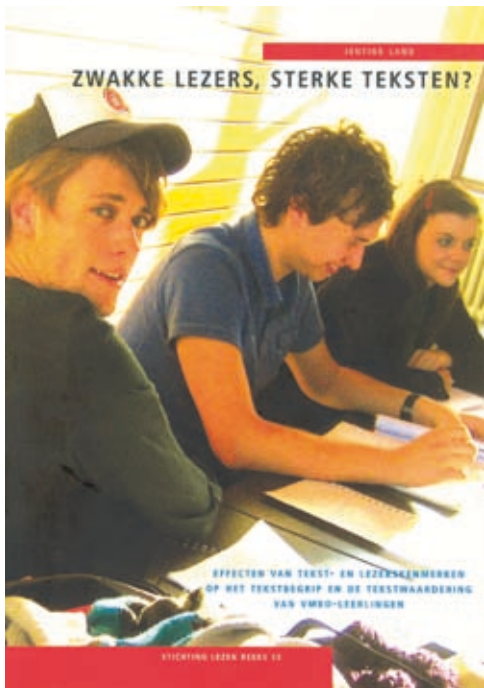
Vmbo-leerlingen moet je helpen door de leerteksten die je hun voorschotelt, zo makkelijk mogelijk te maken. De heersende mening is dat je dat kunt bereiken met eenvoudige woorden, zinnen zonder bijzinnen, en door elementen in te brengen die de afstand tussen lezer en onderwerp verkleinen, zoals personages die het onderwerp uitleggen. Maar is dat inderdaad de manier? Dat was de centrale vraag in het promotieonderzoek van neerlandica Jentine Land, dat nu gepubliceerd is onder de titel *Zwakke lezers, sterke teksten?*

Land liet voor haar onderzoek vmbo-leerlingen verschillende soorten teksten lezen over hetzelfde onderwerp. Er waren teksten met korte zinnen en teksten met samengestelde zinnen, met daarin structuurwoorden als *omdat* en *daardoor*; daarnaast waren er 'afstandelijke' teksten en teksten waarin de afstand tot de lezer verkleind was door een persoon op te voeren.

Wat bleek? De teksten met samengestelde zinnen werden beter begrepen dan de teksten met enkel zinnen zonder bijzinnen. Dat kwam doordat de structuurwoorden uit de langere zinnen verbanden aangeven, die de leerling in de tekst met de enkelvoudige zinnen zelf moet zien te leggen. De waardering voor beide tekstsoorten was even hoog. Verder bleek dat de teksten waarin de lezer wordt aangesproken weliswaar leuker werden gevonden dan de afstandelijke teksten, maar dat ze minder goed begrepen werden. De schoolboekenmakers zullen zich vast nog eens op het hoofd krabben als ze dit alles lezen.

Ten slotte deed Jentine Land onderzoek naar het verband tussen tekstbegrip en leesattitude. Een veelgehoorde mening is dat kinderen die graag en veel lezen ook béter lezen, maar dat verband werd in Lands onderzoek niet aangetoond. En ook dat zal sommige verbazen.

Zwakke lezers, sterke teksten? Effecten van tekst- en lezerskenmerken op het tekstbegrip en de tekstwaardering van vmbo-leerlingen is een uitgave van Eburon en kost € 19,50 (gelijmd, 244 blz.). Bestellingen: www.eburon.nl. ISBN 978 90 5972 296 5

■ SURINAAMS-NEDERLANDS

Tot 1876 werd er in Suriname nauwelijks Nederlands gesproken, maar in dat jaar werd de leerplichtwet ingevoerd en moesten alle leerlingen de taal van het moederland leren. Het Nederlands is er

sindsdien een eigen weg gegaan. Het Surinaams-Nederlands heeft een andere uitspraak dan het Standaardnederlands, een iets afwijkende grammatica en een eigen woordenschat. Zo'n vierduizend Surinaams-Nederlandse woorden zijn nu beschreven in Renata de Bies' *Woordenboek Surinaams Nederlands*. Omdat De Bies, zelf Surinaamse, zeer veel aandacht besteedt aan de spreektaal, gaan de artikelen vaak uitvoerig in op de context waarin woorden gebruikt worden – waarbij ook de betekenissen in het informelere register (beledigingen en grove taal) niet worden gemeden. Surinaamse zaken (flora, fauna, gebouwen, etc.) die Nederlanders onbekend zijn, krijgen vaak wat extra uitleg.

Prisma Woordenboek Surinaams Nederlands is een uitgave van Het Spectrum en kost € 24,95 (gebonden, 205 blz.). ISBN 978 90 491 0054 4

■ BOTANISCHE TERMEN

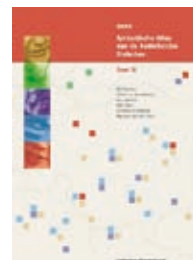
Het *Botanisch woordenboek* omschrijft zo'n vijftienhonderd plantkundige termen – zoals *hauwtje*, *zaadnerf*, *handlobbig*, *ruigtekruid* en *schraalland* – en geeft indien mogelijk ook de vertaling in het

Engels, Duits, Frans en Latijn. Het gedegen boek heeft een systematische indeling ('Vruchten', 'Bloeiwijzen', 'Zaden', 'Floristiek', 'Landschap', etc.), maar alle opgenomen woorden, ook de buitenlandse, zijn ook terug te vinden via een alfabetisch register. Veel termen worden verduidelijkt met illustraties.

Botanisch woordenboek. Verklaring en vertaling van floristische termen van Henk Eggelte is verschenen bij KNNV Uitgeverij en kost € 19,95 (ingenaaid, 196 blz.). ISBN 978 90 5011 289 5

■ DIALECTATLASSEN

Een van de taken van de dialectologie is het in kaart brengen van de variatie in het taalkundig landschap. Vaak wordt die gepresenteerd in de vorm van dialectkaarten, waarop de variatie makkelijk is terug te lezen. Deze kaarten worden gebundeld in atlassen. Na jaren

van veldwerk en voorbereiding verscheen in 2005 het eerste deel van zowel de *Morfologische atlas van de Nederlandse dialecten* (MAND) als de *Syntactische atlas van de Nederlandse dialecten*

(SAND), beide samengesteld door dialectologen uit Nederland en Vlaanderen. Onlangs is van beide atlassen het tweede (en laatste) deel verschenen. De MAND en de SAND vormen samen met de al eerder verschenen FAND (*Fonologische Atlas van de Nederlandse dialecten*) een uniek drieluik, want voor geen enkel ander taalgebied bestaat een dergelijke beschrijving van de dialectvariatie.

De MAND brengt de dialectische variatie in woordvorming in beeld. Het eerste deel behandelde verkleinvormen, meervoudsvormen en verschijnselen die met woordgeslacht te maken hebben; het nu verschenen tweede deel brengt de vergrotende en overtreffende trap, bezittelijke voornaamwoorden en werkwoordvervoeging in kaart. Het eerste deel van de SAND beschrijft onder meer de variatie in voegwoordgebruik, het persoonlijk voornaam-

woord als onderwerp, en onderwerps- en vraagwoordverdubbeling; het tweede deel heeft de werkwoordsvolgorde en ontkenkende zinnen als onderwerp. Alle atlassen gaan vergezeld van een

commentaarbundel, en alle zijn ze ook in het Engels verkrijgbaar. Binnenkort zullen de delen I en II van beide atlassen ook als pakket verkrijgbaar zijn voor € 190,-.

- *Syntactische atlas van de Nederlandse dialecten. Deel II* van Sjef Barbiers e.a. is een uitgave van Amsterdam University Press en kost € 110,- (gebonden, 62 blz.).

ISBN 978 90 5356 779 1

- *Morfologische atlas van de Nederlandse dialecten. Deel II* van Ton Goeman e.a. is een uitgave van Amsterdam University Press en kost € 110,- (gebonden, 84 blz.).

ISBN 978 90 5356 774 6

■ BRABANTS

Het Brabants is de kortste taal van Nederland, want in plaats van 'Dit behoort tot de mogelijkheden' zegt men daar 'Da kan.' Geheel in de geest van deze wijsheid biedt *Het Brabants beschreven*

een bondige kennismaking met het Brabants. Dit boek beschrijft hoe een Brabantse zin eruitziet en hoe die klinkt, en daarnaast gaat het in op regionale verschillen en op de historie van het dialect. Voorts wordt stilgestaan bij de vitaliteit ervan: hoe graag spreken Brabanders nog Brabants en wat doen de bestuurders eraan om het dialectgebruik te stimuleren? Ten slotte wordt het wetenschappelijk dialectonderzoek naar het Brabants beschreven, vanaf het prille begin in de achttiende eeuw tot nu aan toe. Dat het met dit

onderzoek niet slecht gesteld is, mag men afleiden uit het feit dat een van de auteurs van het boek, streektaalfunctionaris Jos Swanenberg, inmiddels is benoemd tot hoogleraar 'Diversiteit in taal en cultuur in Noord-Brabant'.

Het Brabants beschreven. Dialect in Noord-Brabant, met een bibliografie van 1776 tot 2007 van Jos Swanenberg en Har Brok is een uitgave van Veerhuis en kost € 14,95 (gelijmd, 144 blz.).

ISBN 978 90 8730 020 3

■ TENTOONSTELLING OVER LEESONDERWIJS

Onder de titel 'LeeS' presenteert het in Tilburg gevestigde Scryption, het museum voor schriftelijke communicatie, een expositie over leren lezen. Hoe ging het vroeger en hoe leren kinderen het nu? En hoe belangrijk is het dat een kind plezier krijgt in lezen? De expositie loopt tot en met 24 januari 2010. Meer informatie: www.scryption.nl.

